

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA

KOMISIONI I PAVARUR I MEDIAVE
NEZAVISNA KOMISIJA ZA MEDIJE
INDEPENDENT MEDIA COMMISSION

IZVEŠTAJ MONITORINGA

Zaštita Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama

ODELJENJE ZA MONITORING I ANALIZU MEDIJA

Period monitoringa jul – septembar 2018

Strana 1 od 10

Sadržaj

Definicije.....	3
Cilj.....	4
Uvod.....	4
Pravni osnov.....	4
Zakon Br. 04/I-44 o Nezavisnoj Komisiji za Medije	5
Etički kodeks za Pružaoce Audiovizuelnih Medijskih Usluga u Republici Kosovo	5
Uredba o Komercijalnoj Audiovizuelnoj Komunikaciji	5
Uredba o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama.....	5
Metodologija.....	6
3 PAMU sa nacionalnim zemaljskim emitovanjem:.....	6
16 PAMU sa lokalnim/regionalnim zemaljskim emitovanjem:.....	6
8 PAMU koji operišu preko operatora distribucije	7
Identifikovani nalazi	7
KTV.....	8
TV VALI.....	8
TV PULS.....	8
TV MIR.....	8
TV PRIZRENI.....	8
SYRI VISION	8
RROKUM TV.....	8
TRIBUNA CHANNEL.....	8
Zaključak.....	10

Definicije

NKM – Nezavisna Komisija za Medije.

OMA – Odeljenje za Monitoring i Analizu NKM-a.

PAMU – Pružaoc Audiovizuelnih Medijskih Usluga podrazumeva fizičko ili pravno lice koje ima uređivačku odgovornost za izbor audiovizuelnog sadržaja medijske usluge i određivanja načina njegovog organizovanja.

OD- Operator distribucije podrazumeva pravno lice koje distribuira provajdere medijskih usluga korisnicima putem kablovskih mreža, IPTV, OTT, satelitski i bilo koji drugi oblik distribucije, isključujući zemaljske radio difuzne frekvencije.

Izraz “**dete**” se odnosi na lica koja su mlađa od 14. godina.

Izraz “**maloletnik**” se odnosi na lica, starosne dobi od 14. do 18. godina..

Izraz “granični period” se odnosi na raspored radio/ televizijskog programa koji određuje period tokom kojeg je dozvoljeno emitovanje radio televizijskog programa za odrasle i period tokom kojeg to nije dozvoljeno. ”Granični period“ počinje od 24:00 i završava se u 05:00 sati. i za pretplaćeni program koji nije zaštićen nikakvim kodom, važi ograničeni period, tj. od 24:00 do 05:00 sati.

Izraz “nepotrebno nasilje” se odnosi na namerno korišćenje fizičke, mehaničke ili neke druge sile, kako bi se nanela šteta, ozlede ili zlostavljanje.

Izraz “strah” se odnosi na emocije, često veoma jake, koje se podstiču predviđanjem opasnosti, nečeg lošeg, bola, bez obzira na to da li je pretnja stvarna ili izmišljena.

Izraz „erotski sadržaj” se odnosi na program koji se usredsređuje na seksualnu želju, onaj koji se jasno odnosi na seksualni čin, koji prikazuje određene erogene zone ljudskog tela i krajnju težnju ka seksualnim činom, međutim, ne prikazuje jasno osobe tokom seksualnog čina.

Izraz “pornografija” se odnosi na program koji na jasan i otvoren način prikazuje organe ili sam seksualni čin.

Izraz „program štetnog sadržaja“ se odnosi na program koji negativno utiče na fizički, mentalni i moralni razvoj dece, koji između ostalog sadrže fizičko, verbalno, gestikulativno, emocionalno, seksualno ili nasilje ubačeno preko specijalnih efekata, sadržaji seksualnih scena kao što su egzibicionizam, nudizam, seksualno nasilje i polna diskriminacija i program sa hazardnim sadržajem, predviđanje budućnosti, gatanje, psihičkih usluga i slične, koje nisu naučno potvrđene.

Cilj

Cilj monitoringa programskog sadržaja PAMU-a bio je procena njihove usaglašenosti sa podzakonskim aktima NKM-a, koji se odnose na zaštitu dece i maloletnika od programskog sadržaja, sa posebnim naglaskom na Uredbu o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama.

Uvod

Na osnovu Zakona Br. 04/L-44, NKM licencira javne i privatne emitere, utvrđuje i sprovodi politiku emitovanja i takođe uređuje prava, obaveze i odgovornosti fizičkih i pravnih lica koja pružaju audio i audiovizuelne medijske usluge, uključujući i aspekte koji se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama.

U vezi s tim, realizovan je monitoring PAMU sa zemaljskim emitovanjem i PAMU opšteg karaktera koji operišu preko OD-a, za procenu njihove usaglašenosti sa podzakonskim aktima NKM-a, uglavnom usaglašenost sa Uredbom o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama.

Izveštaj se fokusira na sredstva i metode koji su trenutno utvrđeni Uredbom NKM-a za korišćenje od strane Pružaoca Audiovizuelnih Medijskih Usluga, kako bi pomogli roditeljima da zaštite maloletnike i decu od sadržaja koji može biti neprikladan ili eventualno štetan za njihov razvoj ili njihovo opšte blagostanje.

Nezavisna Komisija za Medije je u kontinuitetu posvetila posebnu pažnju sprovođenju ove uredbe od strane domaćih PAMU-a, ali i međunarodnih koji se prenose preko operatera distribucije.

Zbog toga, pored procene sprovođenja Uredbe o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama, putem ovog projekta za monitoring je namenjen stvaranju jasne slike o odnosu dece u audiovizuelnim medijskim sadržajima, odnosno njihove zaštite od štetnih i neprikladnih sadržaja.

Pravni osnov

Pitanja koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama, predviđena su na osnovu Zakona Br. 04/L-44 o NKM-u i drugim podzakonskim aktima NKM-a, uključujući:

- KKPM-2016/03 Etički Kodeks za Pružaoce Audiovizuelnih Medijskih Usluga u Republici Kosovo
- KPM 2013/01 Uredba o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama
- KPM 2017/07 Uredba o Komercijalnoj Audiovizuelnoj Komunikaciji

Zakon Br. 04/I-44 o Nezavisnoj Komisiji za Medije

Zakonske odredbe koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama, u Zakonu o NKM-u, utvrđena su u određenim članovima ovog zakona, koji se odnose na:

- Sadržaj komercijalne audiovizuelne komunikacije, reklamirani proizvodi (prema članu 27.)
- Sponzorstvo programa za decu (prema članu 31.)
- Plasiranje proizvoda (prema članu 32.)
- Odgovarajuće mere za obezbeđivanje opšte zaštite dece i maloletnika od štetnih sadržaja (prema članu 33.)

Etički kodeks za Pružaoce Audiovizuelnih Medijskih Usluga u Republici Kosovo

Zakonske odredbe koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama u Etičkom Kodeksu obuhvataju pitanja koje se odnose na:

- Jezik koji se koristi u programskim sadržajima (prema članu 4.)
- Učešće i prisustvo dece generalno u programskim sadržajima, uključujući ovde pitanja privatnosti, intervju sa decom itd. (prema članu 9.)

Uredba o Komercijalnoj Audiovizuelnoj Komunikaciji

Zakonske odredbe koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama u Uredbi o KAVK-u uglavnom se odnose na:

- Sadržaj komercijalne audiovizuelne komunikacije, reklamirane proizvode i usluge, kao i njihov uticaj kod dece i maloletnike (prema članu 9. i članu 16.);
- Program emitovanja KAVK-a i telešopinga za određene proizvode (prema članu 10.);
- Načini reklamiranja (prema članu 12.) i oblici reklamiranja kao što su sponzorstvo programa za decu (prema članu 14.) i plasiranje proizvoda (prema članu 15.);
- Obaveze koje se odnose na Pružaoce Radio Medijskih Usluga (prema članu 24. i 25).

Uredba o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama

Ova uredba u celosti je namenjena zaštiti dece i maloletnika od programskih sadržaja koji utiču negativno na njihov fizički, mentalni i moralni razvoj ili otkrivanje njihovog identiteta, uključujući i utvrđivanje načina kategorizacije, signalizacije i vremena emitovanja takvog programa.

Metodologija

U cilju postizanja tačnih rezultata ovog projekta za monitoring, Odeljenje za Monitoring i Analizu je uspostavila specifičnu metodologiju analize programskih sadržaja. Ova metodologija se sastoji od potrebe i prirode rada i rezultata koji se očekuju iz ovog projekta. Tim za monitoring je imao kao osnov kvalitativnu metodu istraživanja, odnosno izabrao je posmatranje kao odgovarajuću tehniku za prikupljanje novih informacija.

Osnovna raspoloživa literatura bila je zakonodavstvo Nezavisne Komisije za Medije, odnosno uredbе: KKPM-2016/03 Etički Kodeks za Pružaoce Audiovizuelnih Medijskih Usluga u Republici Kosovo, KPM 2013/01 Uredba o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama, i KPM 2017/07 Uredba o Komercijalnoj Audiovizuelnoj Komunikaciji. Ove uredbе su izabrane s obzirom da sadrže važna pravila i obaveze za zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama.

Procena programskih sadržaja urađena je od strane službenika za monitoring, koji su procenjivali i analizirali svaki programski sadržaj za vremenski period od tri (3) dana. Period monitoringa je izabran nasumično u periodu od jula do septembra 2018. godine.

Identifikacija nalaza u programima koji krše zakonodavstvo NKM-a, urađena je kroz posmatranja sa ekrana programskih sadržaja i njihovo razvrstavanje u individualnim izveštajima za svaki PAMU.

Radna sredstva koje je koristio tim su: monitoring sistem Xentaurix¹ koji je omogućio pristup i snimanje programskih sadržaja subjekata ovog monitoringa za analizu i procenu.

Uzorak monitoringa uključuje 27 PAMU sa različitim statusom licence i programskim sadržajima, uglavnom generalnih, koji su prema programskoj raznolikosti skloni štetnim programskim sadržajima za decu i maloletnike, kao što su:

3 PAMU sa nacionalnim zemaljskim emitovanjem:

1. RTK 1 (od 14-16.07.2018)
2. KTV (u period 02, 04, 05.07.2018)
3. RTV 21 (od 29-31.07.2018)

16 PAMU sa lokalnim/regionalnim zemaljskim emitovanjem:

1. TV VALI (od 02- 04.08.2018)
2. TV PULS (od 22 - 24.08.2018)
3. TV HERC (od 09-11.08.2018)

¹ Xentaurix je monitoring sistem uspostavljen za potrebe Odeljenja za Monitoring i Analizu NKM-a, za monitoring programskih sadržaja licenciranih subjekata NKM-a, u audio i audiovizuelnom obliku.

4. TV FESTINA (od 09 - 11.08.2018)
5. TV TEMA (od 16 - 18.08.2018)
6. TV LIRIA (od 23 -25.08.2018)
7. TV ILIRIA (od 16 -18.09.2018)
8. TV MOST (od 05 - 07.08.2018)
9. TV MIR (od 08 -10.07.2018)
10. TV MITROVICA (od 09 -11.08.2018)
11. TV OPINION (od 05 - 07.07.2018)
12. TV BESA (od 26.07 - 28.07.2018)
13. TV PRIZRENI (od 05 -07.07.2018)
14. BALKAN TV (u periodu 13,18,19.08.2018)
15. TV DUKAGJINI (od 16 -18.07.2018)
16. TV SYRI VISION (od 22 -24.08.2018)

8 PAMU koji operišu preko operatora distribucije

1. RTK2 (od 05 -07.07.2018)
2. TV KISS (od 12 -14.08.2018)
3. TV KIM (od 12 - 14.08.2018)
4. KLAN KOSOVA (od 19 -21.07.2018)
5. RROKUM TV (u periodu 01,02,04.08.2018)
6. TRIBUNA CHANNEL(od 26 - 28.08.2018)
7. TV TE7 (od 09 - 11.09.2018)
8. 1ST CHANNEL (od 06 -08.09.2018)

Identifikovani nalazi

Na osnovu monitoringa, uočeno je da PAMU-i tokom perioda monitoringa delovali u skladu sa Etičkim Kodeksom za Pružaoce Audiovizuelnih Medijskih Usluga u Republici Kosovo i Uredbom o Komercijalnoj Audiovizuelnoj Komunikaciji, dok su uočena kršenja Uredbe o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama KPM-2013/01.

Na osnovu monitoringa, kod 8 PAMU-a uočena su kršenja Uredbe o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama KPM-2013/01, od njih 6 sa zemaljskim emitovanjem i 2 PAMU koji operišu preko Operatora za Distribuciju:

KTV	kršenje člana 7. paragrafa 1. i 2.
TV VALI	kršenje člana 3.3, člana 6.2, člana 7, paragrafa 1 i 2.
TV PULS	kršenje člana 6.2 i člana 7, paragrafa 1 i 2.
TV MIR	kršenje člana 6.3 i člana 7.1
TV PRIZRENI	kršenje člana 3.3 i člana 7, paragrafa 1 i 2.
SYRI VISION	kršenje člana 3.3, člana 5, paragrafa 2 i 3 i člana 6.4.
RROKUM TV	kršenje člana 6.4 i 7.3.
TRIBUNA CHANNEL	kršenje člana 3.3, člana 5, paragrafa 2 i 3 i člana 6.4.

Najčešće identifikovana kršenja tokom monitoringa odnose se na opšta ograničenja i obaveze audiovizuelnih medijskih usluga kao što su: nedostatak upozorenja zvučnim ili tekstualnim signalom pre početka i nakon prekida programa sa štetnim sadržajem za decu i maloletnike, emitovanje programa određenih kategorija van predviđenog vremena prema uredbi, nekorišćenje odgovarajućih vizuelnih simbola kao i korišćenje boje relevantnih znakova/simbola drugačije od onih koje su utvrđena uredbom.

Ovakršenja se odnose na sledeće odredbe:

Član 3.3 prema kojem je utvrđeno da:

„Audio-vizuelne medijske usluge koji emituju radio/TV programe sadržaja koji je štetan po decu, su dužni da ovakve programe najave zvučnim ili tekstualnim signalom i iste identifikuju odgovarajućim vizuelnim znakom, shodno kategorizaciji programa koju određuje ova uredba“.

Član 5. paragrafa 2. i 3. prema kojima se utvrđuje da:

„2. Druga kategorija obuhvata programe koji se ne preporučuju za decu mlađu od 10. godina i za gledanje kojih je neophodno prisustvo roditelja ili staratelja. Ova kategorija se odnosi na programe koji sadrže nasilne ili strašne scene. Emitovanje ove vrste programa se treba najaviti i pratiti odgovarajućim znakom“,

„3. Treća kategorija obuhvata programe koji jako često prikazuju nasilje, strašne ili scene erotskog sadržaja. Ova vrsta programa koji su štetnog sadržaja se ne preporučuje za decu mlađu od 14. Godina. Za gledanje programa treće kategorije je neophodno prisustvo roditelja ili staratelja. Emitovanje ovakvih programa se treba najaviti i pratiti odgovarajućim znakom“.

Član 6. paragrafa 3. i 4. utvrđuju da:

„3. Programa koji pripadaju trećoj kategoriji se mogu emitovati od 22:00 časova do 06:00 sati“.

„4. Programi koji pripadaju četvrtoj kategoriji se mogu emitovati nakon 24:00 sata do 05:00 sati ujutro. Tokom ovog perioda, elektronski mediji mogu da emituju program pornografskog sadržaja ali isti mora biti kodiran“.

Član 7. u celosti se odnosi na identifikovana kršenja, prema kojem:

„1. Subjekti emitovanja će koristiti piktograme koji su priloženi u Aneksu 1 ove uredbe“.

„2. Znakovi napomene za kategorije, koji su određeni ovim članom su obavezni za sve programe navedene u članu 5“.

„3. Pre početka i nakon svakog prekida programa emituje se verbalno i zvučno upozorenje“.

„3.1 Pre početka TV programa se prikazuje znak programa, tj. kombinacija tekstualnog, verbalnog, zvučnog i vizuelnog upozorenja, u trajanju od 10 sekundi i prekriva najmanje 1/4 vidljivog dela ekrana. Formulacija pismene opomene ce biti: “Program koji sledi nije prikladan za decu i maloletnike“

„ 3.2 Tokom TV programa se prikazuje samo vizuelni deo znaka u uglu ekrana, dimenzija minimalna 1/48 i maksimalna 1/32“.

„3.3 Programi četvrte kategorije se ne reklamiraju pre 24:00 sata“.

„3.4 Pregled programa koji je objavljen na teletekstu ili dnevnim novinama, treba sadržati i vizuelni znak za relevantnu kategoriju programa“

Zaključak

Iz podataka i rezultata monitoringa utvrđeno je da PAMU-i generalno posvećuju pažnju poštovanju obaveza koje proizilaze iz Uredbe KPM-2013/01, uključujući i pitanja koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika od štetnih programskih sadržaja, izuzev nekoliko PAMU-a za koje je utvrđeno da su imali propuste, u pogledu načina kategorizacije određenih programa, vremenu njihovog emitovanja i korišćenju odgovarajućih znakova za određene kategorije programa.

Uprkos gore navedenih nalaza, prilikom emitovanja programa PAMU-i nisu emitovala programske sadržaje koji mogu imati ozbiljan uticaj na mentalni, fizički i moralni razvoj maloletnika i dece. Međutim, NKM je naišla na nekoliko propusta PAMU-a, za koje se oni obavezuju da poštuju utvrđena pravila prema Uredbi KPM-2013/01, a koji se odnose na upozorenje, vreme emitovanja i na kategorizaciju određenih programskih sadržaja, u cilju izbegavanja bilo kakvih mogućih negativnih uticaja na maloletnike i decu.

NKM preporučuje svojim licenciranim subjektima:

- Da postupaju u skladu sa važećim zakonodavstvom, u smislu poštovanja i preduzimanja mera za zaštitu dece i maloletnika od štetnih programskih sadržaja;
- Da primenjuju samoregulativne 10standard Praktičnog Kodeksa u skladu sa Uredbom o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audiovizuelnim Medijskim Uslugama KPM-2013/01; i
- Da posvete pažnju načinu kategorizacije programa sa štetnim sadržajem, vremenu njihovog emitovanja kao i korišćenju znakova i piktograma, koji su utvrđeni Uredbom.

NKM ostaje posvećena razvoju politike emitovanja koja se odnosi na preventivne mere odgovarajuće identifikacije i izbegavanje programa sa štetnim programskim sadržajem, uključujući i razmatranje uredbi koje se odnose na ovu oblast. U skladu sa zakonskim mandatom, NKM će obezbediti da PAMU ozbiljno tretiraju značaj zaštite dece i maloletnika od sadržaja koji utiču negativno na fizički, mentalni i moralni razvoj dece i maloletnika.

novembar